

Guds allmakt og korset

Hva betyr Jesu kors for vår forståelse
av første trosartikkel?

Forelesning på teolkursus
Menighedsfakultetet i Århus

Januar 2017

Knut Alfsvåg, VID/MHS

Guds allmakt bibelsk forstått

- Gud som Skaper
  - står utenfor alt
  - opprettholder alt
- Ikke underlagt omskiftelighet
  - Jak 1,17
- Dette er frelsens fundament
  - Jak 1,18

Gud som Skaper

- Taler til det som ikke er som om det var til
  - Skillet mellom eksistens og ikke-eksistens irrelevant for Gud
- Etablerer fenomenenes identitet
- Grunnleggende for både Jesus og Paulus både når det gjelder virkelighetsforståelsen og troens tilblivelse
  - Matt 19,26; Rom 4,17b; 1 Kor 1,28

Gud som uforanderlig

- Verden er ikke nødvendig for at Gud skal være Gud
- Gud handler aldri reaktivt
- Skaper og nyskaper fra evighet til evighet
- Guds handlinger til skapelse og frelse er kjærlighetens kontekstualisering
- Et viktig perspektiv på treenighetslæren
  - Den evige kjærlighetsrelasjonen

Inkarnasjonen og Guds uforanderlighet

- Uforanderlighet som nyskapende kjærlighet
- I Guds uendelighet er hans identitet med én blant de skapte inkludert som mulighet fra evighet
- På en måte som ikke er tilgjengelig for vår forståelse

Det kristologiske problem

- Strevet etter å unngå entydighet
  - Adoptianisme, doketisme, arianisme
- Nikenum: Dogmet som fortelling
- Monofysitisme og nestorianisme
- Khalkedon-dogmet
  - ὁμοούσιος til begge sider
  - kan bare presiseres som benektelse: Uten sammenblanding, uten adskillelse

Sønnens død og Faderens uforanderlighet

- Patripassianisme-problemet
  - Praxeas omkring år 200; avvist av Tertullian
  - Sabellius, 3. århundre
  - Avvisningen av modalismen
- Avvisningen kunne lede til nestoriansk dualisme
- 5. økumeniske konsil, Konstantinopel 553:
- "En av personene i treenigheten ble korsfestet"

Luther og Guds uforanderlighet

- Skiller mellom Guds uforanderlighet og Guds åpenbaring
  - Kritikken av Erasmus og forståelsen av Rom 11,33
- Fokus på personenheten: Kristus er Gud, derfor døde Gud
- Gjelder imidlertid ikke den avsondrede Gud i hans ikke-inkarnatoriske uerkjennbarhet
  - *Om konsilene og kirken*, 1539
  - WA 50,589

Luthers kritikk av Nestorius i *Om konsilene*

- For vi kristne må anse alle Kristi to naturers *idiomata* for å høre fullt ut til personen på samme måte. Når Kristus er Gud og menneske i én person, så må derfor det som sies om ham som menneske, også sies om Gud. Altså: Kristus er død, og Kristus er Gud, derfor er Gud død; **ikke den avsondrede Gud, men den Gud som er forenet med det menneskelige. For om den avsondrede Gud er begge deler galt, nemlig at Kristus er Gud og at Gud er død; begge deler er galt, for da er Gud ikke menneske.** Men synes Nestorius det er underlig at Gud dør, så skal han tenke på at det er like underlig at Gud blir menneske, for på den måten blir den udødelige Gud det som dør, lider og må ha alle menneskelige *idiomata*.

Forutsetninger og konsekvenser

- Radikaliserer Guds uendelighet
  - Kritikk av Aristoteles
  - Fastholder Guds uforståelighet
- Åpenbaring som fortelling
  - som refererer til og presiserer Guds uforståelighet
  - uten å oppheve den
- Mennesket er ikke hverken virkeligheten eller teologiens opphav og forankring
- Ikke opptatt av logisk motsigelsesfrihet

Det store omslaget

- Hegel: Reintroduserer modalisme og patripassianisme
- Treenigheten som fortellingen om Guds selvrealisering gjennom historien
- Gud realiserer seg selv som Ånd ved å gjennomleve døden som Sønn
- Setter rammen for det 20. århundres modalisme
  - uforanderlighet er hellenisme
  - Gud lider med oss

Tre entydige eksempler

- 北森 嘉蔵 : 神の痛みの神学
- (Kitamori, Guds smertes teologi, 1946)
– Jer 31,20
- Jürgen Moltmann, Den korsfestede Guden, 1972
- Felles poeng: Sønnens død på korset definerer Guds essens
- Prosess-teologien: Gud utvikler seg sammen med verden

De mer ambivalente

- Barth: Identifiseres Gud fullt ut med åpenbaringshistorien?
  - hegelsk dialektikk: Syntesen gjemt i antitesen
- Rahner: Identitet mellom den immanente og den økonomiske treenighet
- Pannenberg: Gud åpenbart gjennom universalhistorien
- Felles premiss: Gud er ikke uerkjennbar
- Er dette i realiteten modalisme og patripassianisme?

Det prinsipielle problemet

- Er Gud identisk med sin historie
- blir han identifiserbar på fornuftens premisser
- Forståelsen av Guds allmakt og uforanderlighet blir da begrenset av menneskets intellektuelle kompetanse
- Gud blir et fenomen i verden
  - som ikke står over motsetningen mellom være og intet

Konsekvenser

- Bli teologi da i realiteten antropologi?
  - Svært åpen for Feuerbachs religionskritikk
    - Feuerbach påberopte seg Luther, men så ikke uforståelighetsproblemets betydning for Luther
    - Det problematiske ved Barths bruk av Feuerbach
- Burde vi prøve en annen vei?
  - Oldkirkens kritikk av patripassianismen
    - ikke hellenisme likevel?
  - Luthers kritikk av Aristoteles
    - foregriper han Kierkegaards kritikk av Hegel?

Entydighetens avvisning

- Faderen og Sønnen er identiske (Joh 10,30)
- Derfor dør Gud på korset
- samtidig som dette er et drama mellom Faderen og Sønnen (Matt 27,46)
- som manifesterer den evige kjærligheten
- på en ny måte
- Fanges bare gjennom en fortelling
- som refererer til Guds egen uendelighet